

Wat *kunnen* we tegenwoordig nog met de FILATELIE? (10)

In het laatste artikel van deze serie wordt het hoog tijd enige aandacht te besteden aan *boekjes*. Maar wat is eigenlijk een *boekje*? De NVPH Catalogus zegt hierover het volgende: "Bij een postzegelboekje is er sprake van één of meerdere blaadjes postzegels met een kaftje. Gevouwen of te vouwen. Daardoor kan het als een 'boek' opengeslagen worden. Bij boekjes met zelfklevende zegels beschouwen we de drager van de zegels als kaft".

Aanvankelijk werden de boekjes "bedacht" voor verkoop in automaten, maar in Nederland is deze wijze van verkoop inmiddels gestaakt, onder andere door het toenemend vandalisme. Het boekje als aantrekkelijke verpakking van een zekere hoeveelheid zegels is evenwel gebleven.

Er zijn in diverse landen ook boekjes uitgegeven met postwaardestukken zoals (geïllustreerde) briefkaarten, maar daar gaan we het hier niet over hebben.

Traditionele verzamelaars van postzegelboekjes kijken niet alleen naar de zegelinhoud (papier, tanding, fluor, fosfor), maar ook naar de eigenschappen van het kaftje (materiaal, kleur, hechting, aangebrachte teksten, telblokken e.d.). De blik waarmee een thematisch filatelist de boekjes bekijkt is principieel anders. Ook deze verzamelaar kan soms het *materiaal* van het kaftje in zijn collectie gebruiken (zoals de bij oudere boekjes gebruikte wel of niet roestende nietjes in een verzameling over metaal), maar meestal zoekt hij *teksten* en *afbeeldingen* die zijn thema illustreren. We geven een voorbeeld:

De verzamelaar heeft voor de volwassen eenden dit Belgische boekje niet nodig, de zegels zijn ook los beschikbaar, maar voor de *kuikentjes* is het kaft heel geschikt. (Omdat kaft en inhoud één geheel vormen zitten de zegels natuurlijk wel *in* het getoonde kaft.)

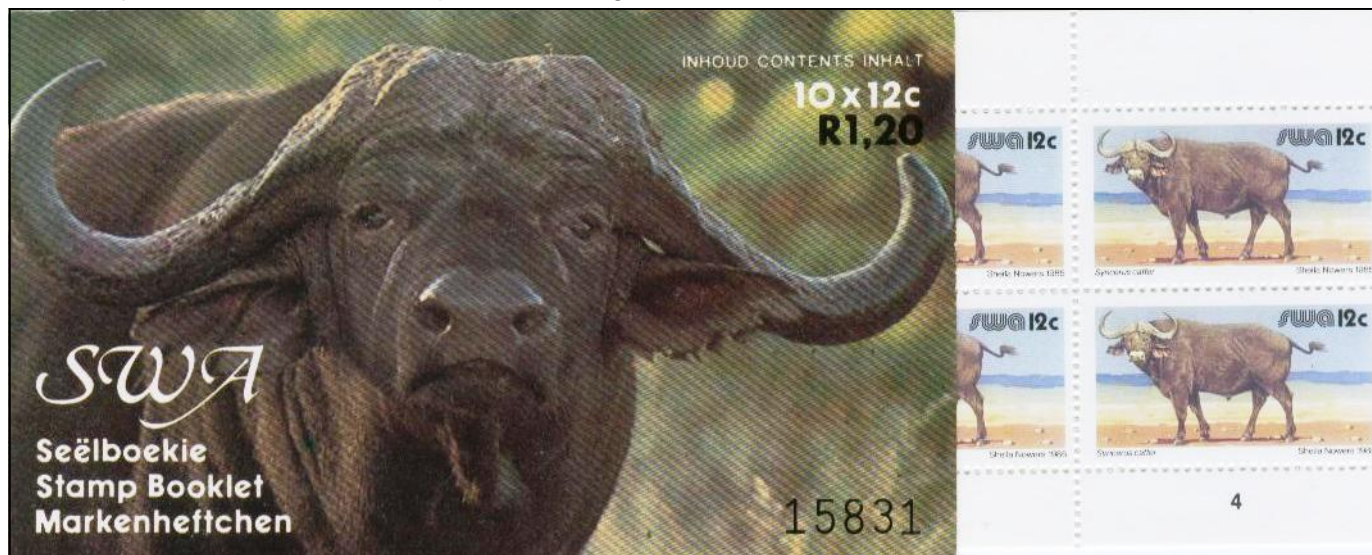
Ook van de boekjes met zelfklevende zegels geven we een voorbeeld. Dat het blijkbaar toch niet *helemaal* hetzelfde is als een boekje met een los velletje is te zien aan de naamgeving in het Duits. Een "gewoon" boekje is een "Markenheftchen", en eentje met zelfklevende zegels gaat de verkoop in als "Marken-Set".

Voor de gorilla en de neushoorn zijn losse zegels voldoende, maar het illustreren van een hand- of pootafdruk kan met het kaftje uit het opengeslagen boekje. Ook de informatieve tekst, met dezelfde afdrucken, kan getoond worden. Daarvoor slaan we het boekje even op een andere manier open.

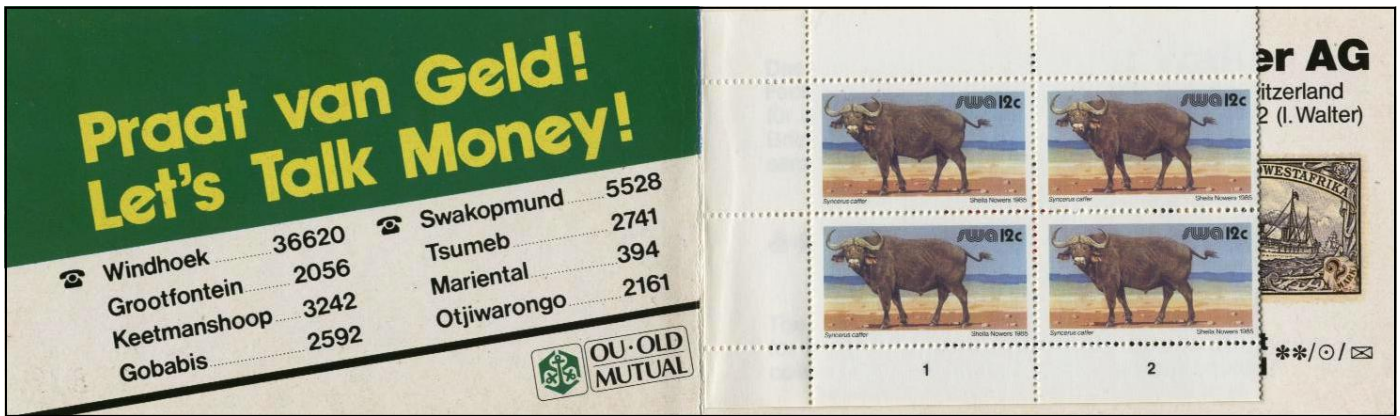

Nu we het toch over wilde dieren hebben: wat dacht u van deze buffel? Op het kaft komt de massieve kop aanzienlijk beter uit de verf dan op de losse zegel!

Als we het boekje openslaan (volgende pagina) zien we nog meer mogelijkheden voor thematisch gebruik: reclame voor een spaar- of kredietinstelling en (verborgen onder de zegels) een advertentie van een Zwitserse postzegelhandelaar. Op de achterzijde staat reclame voor een hotel op een toeristische route. Toch raden wij u aan dit boekje niet op een wedstrijdtentoonstelling te gebruiken. Hij (of zij) die dit *wel* doet maakt zich schuldig aan een elementaire fout door niet eerst in een catalogus te kijken! Noch de Michel, noch de Yvert maakt er namelijk bij de betreffende zegel melding van dat hij ook is verschenen in een "Heftchen" of een "carnet". Wat is er aan de hand? Wel, een *particuliere ondernemer* maakte dit voor de consument (waaronder de *toeristische* consument) aantrekkelijk uitzijnde product, waarbij de postzegels tegen de nominale waarde werden aangeboden en drie adverteerders zorgden voor de winst....

Het boekje is dus niet postaal, maar particulier knutselwerk.

Het is verleidelijk dit verschijnsel af te doen met de verzuchting dat men deze dingen nu eenmaal kan verwachten in "dit soort landen" en zijn heil te zoeken in de "beschaafde wereld" van de ons omringende landen. Voor een verzamelaar van gymnastiek is het hieronder getoonde boekje dan ook "gefundenes Fressen". Niet alleen de bekende zegel (Michel nr. 1207) is hier te gebruiken, maar ook de afbeeldingen van de niet gekozen (en dus niet uitgegeven) ontwerpen. Immers, die staan als afbeelding op een onlosmakelijk tot het boekje behorend "begeleitend" inlegvel.

Dit boekje zal toch wel *echt* zijn, met zo'n op het kaft gedrukte aanduiding?

Helaas, helaas. Ook dit boekje is helemaal particulier. De zegels, en het aangebrachte eerstedagstempel zijn uiteraard wel postaal, maar verder heeft het boekje filatelistisch gezien niet meer status dan dat wat u zelf zou kunnen maken door een strook van x zegels in een leuk gemaakt kaftje te plakken.

En dat is nu precies wat de "Diakonie" (een instelling voor diaconaal werk van de protestante kerken in Duitsland) heeft gedaan. Gewoon 5 zegels in een aan de binnenkant volledig wit gelaten boekje tegen de prijs van de post. Niks extra's en dat hoeft ook niet want de toeslag op de zegels gaat, inderdaad, naar de Diakonie en enkele andere instellingen.

(Geheel blanco binnenzijde van het käft. Afbeelding ingekort!)

Conclusie? Het werd inderdaad tijd dat we een boekje open deden over boekjes! En hoe het idee ontstond? Wel, op de Postex 2009 lagen bij een handelaar bakken en bakken vol boekjes, zowel *echte* als fantasie exemplaren, voor de eenheidsprijs van €1,50 per stuk. En dat prikkelt de nieuwsgierigheid. Onder het dubbele motto “een vliegende kraai vangt altijd wat” en “je weet nooit hoe een koe een haas vangt” zijn we er maar eens in gedoken...

Mosterd na de maaltijd?

In het vijfde artikel van deze serie hebben we het gehad over het uitgiftebeleid van de DDR. Daarbij kwam ter sprake dat de inwoners op vertoon van een *filatelistenpas* twee series gelegenheidszegels konden kopen, inclusief de zogenaamde sperwaarden. Dit curieuze document kunnen we alsnog laten. (Afbeelding beschikbaar gesteld door Victor Coenen).

Nabeschouwing.

Na tien artikeltjes over allerlei filatelistische elementen en achtergronden hoop ik dat althans één doel van de serie bereikt is: het behulpzaam zijn bij het vullen van verenigingsorganen met leesbare stof.

Een ander doel dat vanaf het begin heeft meegespeeld is het kweken van interesse (bij de nog niet zo gevorderde verzamelaar) voor allerlei aspecten van onze gemeenschappelijke hobby waar hij of zij nog niet mee in aanraking is geweest of waaraan men klakkeloos voorbij is gegaan. Daarbij heb ik niet kunnen verhullen dat ik zelf de meeste kennis en interesse (en het meeste materiaal) heb van/in de thematische filatelie en de postgeschiedenis. Dat houdt geenszins een diskwalificatie in van de traditionele filatelie en andere verzamelmethoden, maar het wachten is gewoon op een collega die het toetsenbord ter hand neemt

om over deze onderdelen van de filatelie het een en ander te publiceren.

De gevorderde filatelist zal bij het lezen van de artikeltjes wel eens hebben gevonden dat ik sommige aspecten wat oppervlakkig of “kort door de bocht” heb behandeld, maar dat was ook de bedoeling. Er was hier geen sprake van een *leerboek*, maar van een soort rondgang door de filatelie met de intentie om de “gewone” lezer/verzamelaar/filatelist te wijzen op de werkelijk onuitputtelijke hoeveelheid verzamelbaar materiaal en ook op de vaak zo interessante aspecten van schijnbaar onbenullige zegels en poststukken. Als u het met plezier hebt gelezen ben ik tevreden.

Sjoerd Bangma (Bestuurslid KNBF belast met Filatelistische Vorming).

Poststuk met een 2 MDN zegel van de DDR en een postkantoorstempel. Het document is een formulier voor de aflevering van speciale postzegels.

Postzeichen verrechnen, mit Tages- oder Wertentwerten)

Ausweis-Nr. 284

für den Bezug von 2 Sätzen Sonderpostwertzeichen

Name: Dr. Donau

Vorname: Maxhugo

Wohnung: 8023 Weinbergstr. 18

DPA-Nr.: 0893045

Ausgabe-Postamt: Postamt 8023 Dresden
Großenhainer Str. 149

(Raum für besondere Vermerke)

1.7.72 - 31.8.72

Werter Postkunde!

Neuausgaben von Sonderpostwertzeichen werden an Sie oder mit Ihnen zusammenwohnende Angehörige gegen Vorlage dieses und des Personalausweises für Bürger der DDR vom Ausgabetag an ausgehändigt. Bei der Aushändigung von Sonderpostwertzeichen werden die Abschnitte nacheinander am Schalter abgetrennt.

b. w